

13/7/05

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE
ORDENING,**

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001 en 21 november 2003;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 15 oktober 2004;

Gelet op het ministerieel besluit van 11 juni 2004 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 12 mei 2005,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001 en 21 november 2003:

1° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Boodschap, kerkhof en pastorij, gelegen te Heers (Klein-Gelmen), Daalstraat(Kl. Gel.) ; Klein-Gelmenstraat(Kl. Gel.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 7e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 579F, 579H, 580C, 581B, 582A.

2° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

gesloten hoeve met monumentaal woonhuis en aansluitende tuinen, gelegen te

Heers (Klein-Gelmen), Daalstraat(Kl. Gel.) 31;
bekend ten kadaster:
Heers, 7e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 570C.

3° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

hoeve-buitenverblijf Doolhof met aanhorige stroopfabriek en tuin, gelegen te
Heers (Klein-Gelmen), Daalstraat(Kl. Gel.) 9;

bekend ten kadaster:

Heers, 7e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 559D, 561D, 561K, 561M, 561N.

4° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als dorpsgezicht:

agrarische omgeving van kerk en hoeves, inclusief notabelenwoning met hoeve en agrarische
context, gelegen te

Heers (Klein-Gelmen), Daalstraat(Kl. Gel.) ; Hampstraat(Kl. Gel.) ; Klein-Gelmenstraat(Kl.
Gel.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 7e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 111B, 118A, 451B, 451F, 451H, 554A, 557E,
565D, 566F, 566K, 566L, 566R, 566S, 572C, 580C, 592C, 592D.

5° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

kasteel Keienheuvel en omgevend park, gelegen te

Heers (Klein-Gelmen), Steenweg(H.) 35, 37;

bekend ten kadaster:

Heers, 7e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 385D, 393B, 474A, 475K, 475L, 475M.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk
voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische en sociaal-culturele waarde van de parochiekerk:

Het huidige sober neogotische kerkgebouw dateert van omstreeks 1881, is een typisch
19de-eeuws standaardontwerp dat de al even typische evolutie van het dorp tot zelfstandige
parochie symboliseert. De kerk is niet alleen een representatief onderdeel van de in zijn 19de-
eeuwse vormtotaal bewaarde dorpskern, maar markeert ook de plaats van een veel oudere
kapel, afhankelijk van de parochie Gelinden en later Heers, die al in 1000 wordt vermeld. De
symboolwaarde van het gebouw wordt versterkt door de imposante inplanting op een
verhoogd terrein.

De kerk vormt het letterlijke en figuurlijke centrum van het dorp, wat enerzijds blijkt
uit het nog niet ontruimde kerkhof, waar de dorpsnotabelen hun grafmonumenten hebben en
talrijke ijzeren grafruisen bewaard bleven, anderzijds uit de band met de omgevende
bebouwing (waaronder de pastorij en de hoeve Daalstraat 31), waarbij door middel van
poorten verschillende sites met elkaar in verbinding worden gesteld.

Historische waarde van hoeve Daalstraat 31:

De hoeve wordt al als gesloten complex weergegeven op de Ferrariskaart (1771-77) en draagt inderdaad concrete bouwkundige sporen vanaf de 18de eeuw, maar het gros van de gebouwen - bakstenen volumes met rechthoekige muuropeningen in vlakke kalkstenen omlijsting - heeft tegenwoordig een neoklassieke verschijningsvorm. Deze zou al in grote trekken kunnen dateren uit de eerste helft van de 19de eeuw: de structuur van het complex is grotendeels stabiel vanaf het voorprimitief kadasterplan (1828), maar dit sluit uiteraard geen latere, niet cartografisch registreerbare verbouwingen uit. De hoeve, en meer bepaald het woonhuis, werd in elk geval nog in de late 19de-vroege 20ste eeuw aangepast, waarvan de uitzonderlijk goed bewaarde, schitterende interieurafwerking getuigt: het huis behield sierlijke granitvloeren, incrustabehang, schrijn- en stucwerk en een schoorsteen in neo-18de-eeuwse stijl.

Het complex, dat zijn oorspronkelijke functie heeft behouden, omvat nog alle typische hoeve-onderdelen, zowel intern als extern grotendeels in hun 19de-eeuwse eindstadium bewaard: poorthuis, woonhuis, stallen en dubbele dwarsschuur, de verschillende componenten rond een rechthoekig, gekasseid erf. Daarbij bleven buitenerfs de restanten bewaard van een voormalige brouwerij. Links en rechts van het complex zijn de vroegere moestuinen van het complex nog herkenbaar, de linkse slechts aan de hand van de restanten van de ommuring, de rechtse getransformeerd tot een parkje, via poorten toegankelijk en gedeeltelijk nog omgeven met een zeldzaam wordende, volgens de lokale traditie gevlochten gele kornoeljehaag.

Sociaal-culturele waarde van hoeve Daalstraat 31:

De hoeve is een beeldbepalend complex, meer nog dan andere gebouwen van de oude dorpskern in nauwe verbinding met de kerksite, letterlijk via een poortje tussen hereboerparkje en kerkhof, meer figuurlijk als visueel geheel met sterke esthetische kwaliteiten. De hoeve is daarbij een representatief onderdeel van de vrijwel onaangetaste historische dorpskern, die een 19de-eeuws cachet behield.

Historische waarde van het Doolhof:

Het *Doolhof* wordt al *grosso modo* in zijn huidige structuur en samenstelling afgebeeld op het voorprimitief kadasterplan (1828), met een huis, dienstgebouwen en tuinen. De vroeg-19de-eeuwse oorsprong is nog afleesbaar uit het huis, in oorsprong buitenverblijf van een Tongers notabele, dat als baksteenconstructie met rechthoekige muuropeningen in vlakke kalkstenen omlijsting neoklassieke trekken vertoont en daarbij zelfs nog het merendeel van het oorspronkelijke buitenschrijnwerk behield. De oude functionaliteit van het huis wordt bevestigd door een aansluitende, ommuurde moestuin en de restanten van een herenboerpark.

De bijgebouwen, met een daarbij aansluitend, voormalig moestuinperceel, werden in de late 19de en vroege 20ste eeuw geleidelijk getransformeerd en bleven alleszins naar buiten toe bewaard als typisch plattelandsfabriekje, met een rustieke vormtaal en een imposante bakstenen schouw.

Sociaal-culturele waarde van het Doolhof:

Het *Doolhof*, toegankelijk via een redelijk lange toegangsreef en mede door de fabrieksschoorsteen van ver te ontwaren, is mede door zijn harmonische samenhang met de omgevende boomgaardpercelen, heeft een beeldbepalende waarde als esthetisch gegeven en als representatief onderdeel van een vrijwel onaangetaste dorpskern, die een 19de-eeuws cachet behield.

Historische en sociaal-culturele waarde van het dorpsgezicht:

Klein-Gelmen behield, afgezien van de dorpskerk en de hoeves Daalstraat 31 en 9, ook een authentieke 19de-eeuwse pastorie, waarvan de tuin via een poortdoorgang vanuit het kerkhof bereikbaar is, en een gedeeltelijk tot notabelenwoning verbouwde hoeve, tegenover hoeve Daalstraat 31 en in visuele samenhang hiermee. De verschillende componenten dragen in hun onderlinge samenhang bij tot het 19de-eeuwse cachet van de oude dorpskern, dat bijkomend wordt onderstreept door de goed bewaarde, oorspronkelijke context van uitgestrekte, onbebouwde percelen akkerland en omhaagde boomgaarden, doorkruist door oude veldwegels. Het geheel straalt een sterke authenticiteit uit en heeft een bijzondere esthetische waarde.

Historische en sociaal-culturele waarde van kasteel Keienheuvel:

Kasteel *Keienheuvel* is een representatief voorbeeld van een villa uit de Belle Epoque, omstreeks 1904 opgetrokken op voorheen onbebouwd terrein, in een pittoreske eclectische stijl. Afgezien van een levendige volumewerking valt het gebouw op door een rijke detailafwerking in een combinatie van verschillende materialen (baksteen, natuursteen, cementtegels, fijn schrijnwerk) en vormen (zuilenbordes, erker, afdakje, verschillende deuren en venstertypes). Het gebouw, met bijhorend koetshuis, is opgetrokken op een heuvel en behield een prachtig park, waarin oorspronkelijk doorzichten naar het omgevende landschap waren voorzien, maar dat tegenwoordig een elegante buffer vormt, die het uitzicht op de steenweg maskert en de herrie van het voorbijrazende verkeer enigszins dempt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel,

13 JUL 2005

Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Dirk VAN MECHELEN